

Ukázalo se, že premiér není schopný manažer, ale chaot, říká Rychlík

Rozhovor

LUKÁŠ DUBSKÝ

Kvůli koronavirové krizi byla v této sezoně odložena již řada divadelních premiér. Nyní se ovšem diváci do hlediště vrací a prvním novým kusem Východočeského divadla Pardubice je absurdní komedie bývalého prezidenta Václava Havla Zahradní slavnost. Režisér **BŘETISLAV RYCHLÍK** vnímá hru jako varování před bezobsažností a vyprázdněností veřejného života.

Když jste začal Zahradní slavnost zkoušet, věřil jste, že bude premiéra i s diváky v hledišti?

Musím říct, že nejsem prognostik. Nebyl jsem si ničím jistý, ale choval jsem se, jako kdyby se to před lidí mělo dostat. Je to komedie, byť celkem hořká a tragigroteskní, takže potřebuje divácké reakce. Věřil jsem, že si to před nějakým otestovaným a orouškovaným publikem zahrajeme. Jsem rád, že se mohlo hlediště aspoň z poloviny naplnit.

Zahradní slavnost patří k nejslavnějším hrám Václava Havla. Čím je dnes aktuální a co vás na ní nejvíc zajímá?

Každá režie je věc výkladu, některé motivy potlačujete a jiné vyzvednete. Jsem překvapen naprostou Havlovou přesností a aktuálností. V šedesátých letech to bylo o cestě za kariérou a vítězství fráze, nyní je hra více o vyprázdně-

Foto: Jiri Smejkal

nosti a bezobsažnosti veřejného života a politiky. Elity tohoto národa používají do té míry prázdňové věci, až se jim podařilo stvořit nicotu. Politické elity v prvé řadě – od premiéra až po prezidenta.

Hra je ovšem svým jazykem či odkazem na komunistickou byrokracii zasazena do doby svého vzniku. Bylo potřeba ji upravovat?

Myslím, že ne. Jen jsme v textu Japonsko změnili za Čínu, jinak jsme neaktualizovali. Hra ale není o byrokracii, která je obudná v každé době. Nedomnívám se ani, že by Zahradní slavnost byla útokem na totalitu. Havel směřoval k popsání absurdity lidského žití. Způsob, jakým hru modeluje, odkazuje ke kabaretnímu humoru a forbinám Voskovce a Wericha. Je to plně slovních hříček a nesmírně vtipných situací. Hra není

Zahradní slavnost je absurdní komedie. Nepřipadá vám, že v době, kdy běžně slyšíme politická prohlášení jako „ti, co měli přijít, nepřišli“, nebo „je to něco, co se nějakým způsobem děje“, dostává Havlovův jazyk nepříjemně realistický nádech?

Hlavní postava Zahradní slavnosti Hugo Pludek je vrcholným reprezentantem tohoto stylu myšlení. Dnes bychom řekli, že je to populist. Mluví většími frázemi než ostatní. To vidíme i v dnešní politice – stršení lidí, aby pak politici mohli říct, že je přicházejí zachránit. Sami politici dnes mluví o parlamentní demokracii jako o komedii

Dvorní režisér Havlových her Andrej Krob tvrdí, že tím, jak jsou hry precizně vystavěné, odebral Havel režisérům možnost vykládat text jinak, než by si přál. Vnímáte to stejně?

„Zahradní slavnost není o byrokracii, která je obudná v každé době. Havel směřoval k popsání absurdity lidského žití.“

Břetislav Rychlík

Břetislav Rychlík se narodil v roce 1958 v Uherském Hradišti. Je to český herec, scenárista, režisér, dokumentarista a vysokoškolský pedagog. Po absolvování gymnázia ve Strážnici byl postupně studentem techniky, dělníkem na kachní farmě, kulisákem, nápovědou, asistentem režie. Jako herec začínal v oblastních divadlech (Uherské Hradiště, Most), v letech 1982–1996 hrál a režíroval v HaDivadle. Od roku 1988 režíruje v českých divadlech i na zahraničních scénách. Natočil přes tři sta dokumentárních filmů, většinou na sociální, společensko-kritická témata či osudy outsidersů. Získal několik mezinárodních i domácích ocenění. S pardubickým divadlem už dvakrát spolupracoval, připravil tam inscenace Konec masopustu a Kalibův zločin.

Zdroj: vetrnemlynny.cz

Dilem je to pravda, ale Havel byl divadelník a mistrovským způsobem umí budovat situace a tempo-rytmus. Já se tomů vůbec nebráním a obdivuju, když tohle někdo umí. Necítím se jako režisér svázaný... V textu se sice nedá moc škrtat, ale přesto jsem trochu pozměnil úvod a závěr. Úpravy ale přísně vychází z Havlovy poetiky.

Covidová doba připsala mnoho lidí o život, o práci... Dá se na ní najít vůbec něco pozitivního?

Pozitivní by bylo, kdyby měl národ sebereflexi. Musely by ji ale mít i politické elity. Prezident byl půl roku zalezlý v Lánech, pak vystoupil a místo toho, aby národ spojil, tak začal urážet lidi. Včetně herců. Přitom to byla divadla, která začala šít roušky, když stát selhal. Navíc se v covidové době dařilo politikům krást při objednávání zdravotnických potřeb. Ukázala se ale síla občanské společnosti, od skautů až po různé neziskovky, kterým se politici vysmívají a které by tak rádi zrušili. Občanská společnost je solí demokracie. Naštěstí neselhalo české zdravotnictví, i když se ukázalo, že premiér není žádný manažer, ale naprostý chaot a cynik, který byl schopný kvůli podzimním krajským volbám vehnat národ do obrovského zdravotního neštěstí. Hrozně jsem si přál, abychom z krize jako společnost vyšli poučení. Ale myslím, že se to nestalo, což je vidět třeba na anti-rouškařských a antiočkovacích hnutích. Přece jsme ve 21. století tak soudní, abychom věřili lékařské vědě a ne dezinformacím...

REŽISÉR BŘETISLAV RYCHLÍK (vlevo) ve společnosti Pavla Landovského, Karla Steigerwalda, Pavla Dostála a Václava Havla v pražské kavárně Slavia. Foto: archiv B. Rychlíka